

A magyar gazdaság erősen ipar- és nagyvállalat orientált, ami nehezíti a rugalmas alkalmazkodást.

Interjú Dr. Csath Magdolna egyetemi magántanárral

DOI: 10.14267/VILPOL2025.05.02

Interjút készítettünk Dr. Csath Magdolna egyetemi magántanárral, az MKIK Kutatási Hálózatának egyik szakértőjével a magyar gazdaság versenyképességéről és az ebből fakadó gazdaságpolitikai feladatokról. A beszélgetés hangsúlyos megállapításai:

A GDP növekedés, ha rossz gazdasági szerkezetben történik, hosszabb távon árt a versenyképességnek.

A versenyképesség javításhoz támogató társadalmi-politikai környezet, például erős bizalmi szint, tiszta versenyfeltételek, kiszámítható gazdasági szabályozás, alacsony korrupciós szint és hatékonyan működő állami intézményrendszer is szükséges. Ezeken a területeken élünk el azonban rendre gyenge pozíciókat a nemzetközi elemzésekben.

Magyarországnak vannak történelmileg kialakult gyenge és erős pontjai. Az erős pontok között szerepelt sokáig például a mezőgazdasági-élelmiszeripari vertikum, de a gyógyszeripar és az infokommunikáció is. Magyarországon az utóbbi időben gyengültek ezek a korábbi erősségek, és nem épülnek ki új erős pontok.

A kamarák a cégek közötti kapcsolatok kiépítésének ösztönzésével, támogatásával, az innovációs ökoszisztémák, a nyitott innovációs rendszerek kialakításában való kezdeményező szerepvállalásával segíthetik a fejlődést.

Világpolitika és Közgazdaságtan: Több fontos mutató, jelentés jelent meg a nyáron (IMD versenyképességi rangsor, EU innovációs jelentései). Ezek alapján mit lehet mondani a magyar gazdaság teljesítményéről? Miben javultunk, miben stagnálunk és miben volt teljesítményromlás?

Csath Magdolna: Legutóbb két nagyobb átfogó kutatási tanulmány jelent meg: májusban az IMD svájci versenyképességkutató 69 országot értékelő jelentése és júliusban az EU tagállamok innovációs eredményeit bemutató teljesítménytáblája. De még további két munkát is érdemes megemlíteni: az EU tagállamok digitális helyzetét leíró EU-s tanulmányt és az EBRD szintén májusban kiadott regionális gazdasági előrejelzését. Nézzük, mit mond a négy tanulmány a magyar gazdaság állapotáról!

Az IMD 2025 májusában megjelent 616 oldalas elemzése (IMD World Competitiveness Yearbook 2025) 4 területen összesen 262 mutató alapján vizsgálja az országok teljesítményét. A 262 mutatóból 170 statisztikai adat és 92 kérdőíves felmérésből származó érték. A 4 vizsgált terület a gazdasági teljesítmény, a kormányzati és céges hatékonyság, valamint az infrastruktúra. Az infrastruktúrát a kutatók tágan értelmezik, a fizikai infrastruktúra mellett elemzik a tudás- és egészségügyi infrastruktúra állapotát is. Ennek a négy területnek a helyzete alapján készül el az általános versenyképességi index, ami a rangsorban elfoglalt helyet jelöli ki. Az általános rangsorban Magyarország 56,71 pontos értékével (a maximális versenyképességi index pontszám 100) a 48. helyen van, ami a 2024. évihez képest 6 helynyi előrelépés, viszont a 2021. évi 42-dik pozícióhoz képest 6 helynyi lecsúszás.

Az EU államok között Magyarországnál Románia, Görögország, Lengyelország, Horvátország, Bulgária és Szlovákia teljesít rosszabbul, vagyis a vizsgált 26 tagország között – Máltát nem vizsgálja az IMD – a 20. helyen vagyunk. Fontos azonban, hogy milyen részadatokból tevődik össze ez a végeredmény. Ezt látjuk az 1. táblázatban egy öt éves időtávon.

1. táblázat: Magyarország teljesítményének alakulása 2021-2025 között összességében és az egyes részterületeken

Vizsgált területek	2021	2022	2023	2024	2025
Általános helyezés	42	39	46	54	48
Gazdasági teljesítmény	8	8	21	36	41
Kormányzati hatékonyság	40	37	40	51	46
Céges hatékonyság	56	48	58	67	61
Infrastruktúra	37	36	38	41	37

Forrás: IMD, 2025

A táblázat alapján a következő megállapításokat tehetjük:

- Az előző évhez képest a négy vizsgált területből három esetén a magyar pozíció javult. Egy területen, a gazdasági teljesítményben viszont öt helynyi a visszacsúszás.
- A kormányzati hatékonyságra öt, a cégesre hat és az infrastruktúrára négy helynyi javulás következett be.

Továbbá azt is láthatjuk, hogy a magyar teljesítmény eléggé változó, valamint, hogy a 2021. évi pozíciót még 2025-ben is csak az infrastruktúra területén értük el. Legnagyobb lecsúszást a gazdasági eredményeknél látunk, ami azért különösen figyelemre méltó, mivel – amint korábban is említettük – ezt a területet elsősorban statisztikai adatokra támaszkodva vizsgálják az elemzők. A magyar pozíciók értékelését segíti, ha azokat összehasonlítjuk a többi V4-es ország eredményeivel. Ezt látjuk 2021-re és 2025-re a 2. táblázatban.

2. táblázat: V4-es összevetés az egyes pozíciók alapján, 2021, 2025

Vizsgált területek	Magyarország		Csehország		Lengyelország		Szlovákia	
	2021	2025	2021	2025	2021	2025	2021	2025
Általános helyezés	42	48	34	25	47	52	50	63
Gazdasági teljesítmény	8	41	23	28	27	25	47	60
Kormányzati hatékonyság	40	46	36	21	56	58	51	64
Céges hatékonyság	56	61	41	30	57	64	55	68
Infrastruktúra	37	37	31	29	42	41	44	50

Forrás: IMD, 2025

A V4-es összehasonlítás szerint a cseh pozíciók messze jobbak, mint a többi ország eredményei. Figyelemre érdemes a cseh gazdaság 28. pozíciója. A kormányzati munka hatékonyságára elért 21. pozíciója is kiváló eredmény. A magyar általános helyezés 2025-ben pedig – igaz jelentős lemaradással, de – a cseh után a második helyen van. Gazdasági teljesítmény tekintetében viszont a lengyelek is megelőznek bennünket. A kormányzati és a céges hatékonyság, valamint az infrastruktúra területén egyaránt Magyarország, Csehország után, szintén a második helyen áll.

2021-ről 2025-re egyedül Csehország javította általános versenyképességi pozícióját, mégpedig 9 hellyel. A magyar lecsúszás 6, a lengyel 5 és a szlovák 13 hellyni.

Összességében azt a megállapítást tehetjük, hogy hosszabb távon Magyarország versenyképessége mind a négy vizsgált területen romlott, bár a mutatók között vannak olyanok is, amelyekre javulás figyelhető meg. Ilyen például a technológiai infrastruktúra fejlődése (például a szélessávú internet sebesség növekedése vagy szerverek biztonságának javulása).

A gyenge pontok között kiemeli az IMD tanulmány az alacsony gazdasági növekedést, a visszaeső beruházásokat, a valós piaci verseny hiányát, a jelentős és kiszámíthatatlan állami beavatkozásokat, vagy a kormány cégeknek megítélt jelentős és a gazdaság gyenge ellenállóképességét nem feltétlenül javító támogatásait. A versenyképesség javítását szolgálná az IMD szerint a digitális képességek erősítése, a felsőoktatás színvonalának és az egészségügyi rendszer működésének javítása. Általában előrelépésre lenne szükség az innováció területén, amely észrevétel megegyezik az EU innovációs teljesítménytábla tanulmány következtetéseivel is. Ezen a területen az IMD szerint gátló tényező a gyenge bizalmi szint, ami blokkolja az innovációs együttműködések. Pedig korunk gyorsan változó környezetében felértékelődik a cégek közötti együttműködés, az úgynevezett nyitott innováció.

Nézzük ezek után az EU innovációs teljesítménytábla meglátásait!

A július 15-én megjelent Innovációs teljesítménytábla (European Innovation Scoreboard 2025) szerint Magyarország 2025-re a korábbi mérsékelt innovátor csoportbeli helyezéséből visszaesett a feltörekvő innovátorok csoportjába. Ennek oka, hogy az EU átlaghoz képesti innovációs teljesítményindexe a 2024. évi 70,5 százalékról 69,5 százalékra csökkent. A mérsékelt innovátor csoportba tartozáshoz pedig el kell érni a legalább 70 százalékos értéket, ami 2024-ben még meg is volt. A 69,5 százalékos teljesítménnyel is megmaradt Magyarország a 22. helyen, megelőzve a 23. helyen lévő Lengyelországot és Szlovákiát. A részadatok tekintetében a 2024. évihez hasonlóan ismét a humán vagyon tekintetében értük el a leggyengébb eredményt: a 25. helyen vagyunk. Különösen rosszul állunk a felsőfokú végzettségűek és a doktori fokozattal rendelkezők aránya tekintetében. Az EU-s átlagot 100-nak tekintve a felsőfokú végzettségűek arányára csupán 33, a doktori végzettségűekéire pedig 47,7 százalékot értünk el. Ahogyan a tanulmány is hangsúlyozza, ez gátolja, hogy több magas helyi hozzáadott értéket előállító tudásalapú munkahely jöjjön létre Magyarországon. De az innovatív cégek aránya esetében is csak a 24. helyre sikerült kerülnünk.

Vannak viszont jelentős eredmények is. A digitális infrastruktúra fejlesztése és általában az informatikai beruházások tekintetében jelentős előrelépést tettünk. A digitális infrastruktúra fejlesztése, például a nagy sebességű internet elérhetőségét nézve a magyar eredmények jobbak az EU-s átlagnál, az informatikai beruházások, ezek között is különösen a felhőalapú szolgáltatások fejlesztése esetén pedig közelítjük az EU-s átlagot. Az átlagértékeket tekintve a digitalizációs eredményekre a 13., az informatikai beruházásokra a 18. helyre sikerült előrelépünk. Erre az eredményre az IMD is felhívta a figyelmet. A harmadik táblázatban összefoglaljuk, hogy hol, milyen eredményt ért el Magyarország a többi V4-es országhoz képest a legfontosabb területeken.

3. táblázat: A V4 országok helyezése a legfontosabb területeken a tagországok között

Területek	Magyarország	Csehország	Lengyelország	Szlovákia
Összefoglaló innovációs pozíció	22	19	23	24
Humán erőforrások	25	20	22	18
A kutatási rendszerek vonzereje	19	18	25	22
Digitalizáció	13	18	17	23
Források rendelkezésre állása	19	18	20	22
Céges innovációs beruházások	17	12	19	22
Infotechnológiai beruházások	18	16	12	22
Innovátor cégek aránya	24	18	25	23
Kapcsolatrendszerek	20	22	24	25
Intellektuális(tudás) eredmények	22	21	16	25
Az innováció értékesítési és foglalkoztatási eredményei	23	15	24	20
Az exportban a közepes csúcsinnovációs termékek, szolgáltatások aránya	17	6	14	12
Erőforrás- és munkatermelékenység	18	23	25	19

Forrás: European Innovation Scoreboard, 2025

A táblázatban azt látjuk, hogy a vizsgált 12 területből Magyarország a 20-diknál rosszabb helyen van 5 és jobb helyen 7 esetben. Csehország egy, Lengyelország 7 és Szlovákia 9 mutatónál van a 20-diknál rosszabb pozícióban. Az egyes területek azonban nem egyformán fontosak az általános innovációs teljesítmény szempontjából. Az innovációs eredményeket leginkább a rendelkezésre álló tudás, az innovatív cégek aránya, az innovatív munkahelyek aránya, a létrejövő új tudás (intellektuális eredmények) és az innovatív együttműködések elterjedtsége határozza meg. Ezekre a magyar pozíciók nem jók. Jobbak viszont a pozícióink bizonyos befektetési adatokra (például: infotechnológiai beruházások, kutatási rendszerek, céges beruházások), amelyek innovációs teljesítményben való megjelenése hosszabb időt vesz igénybe. Ismét azt látjuk, hogy a fizikai beruházások területén jól állunk, lemaradásunk a tudásberuházás területeken van. Az EU innovációs teljesítménytáblájával kapcsolatban azonban meg kell említeni néhány gyenge pontot. Például az összesen vizsgált 32 mutató közül több is olyan, amely érdemben kevésbé hat az innovációs eredményekre. (Például ilyen a nálunk tanuló külföldi hallgatók száma). Más mutatók, mint például a GDP arányos innovációs ráfordítások viszont jelentősen befolyásolhatják az innovációs eredményeinket. Ennek ellenére ezek a mutatók egyforma súllyal szerepelnek az innovációs teljesítmény megítélésénél, és a rangsorban elért pozíció meghatározásánál. Ezért nem annyira a rangsorban való jelentős előrelépést, sokkal inkább a nagyon gyenge mutatóértékek javítását, illetve a Magyarország szempontjából különösen fontos területeken való előrelépést érdemes célként kitűzni.

Az innovációs eredmények esetén van egy további fontos kérdés is. Ez pedig az innovációs eredmények országos megoszlása. Ezt a regionális innovációs teljesítménytábla tanulmány vizsgálja, ami szintén 2025. július 15-én jelent meg. Ha ezt megvizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy az innovációs eredményeket többségében Budapest hozza. Ezt bizonyítja a 4. táblázat.

4. táblázat: A régiók innovációs teljesítménye

Régió	2025 évi innovációs teljesítmény EU átl.=100	Helyezés az EU 281 régiója között (2025)	2018. évi teljesítmény EU 2018 átlag=100	2025. évi teljesítmény EU 2018 átlag=100	Az innovációs teljesítmény változása 2018-2025
Budapest	99,5	112	91,9	112,0	20,1
Pest	66,6	191	68,1	75,0	6,9
Közép-Dunántúl	57,0	213	53,9	64,2	10,3
Nyugat-Dunántúl	56,2	217	50,6	63,3	12,7
Dél-Dunántúl	59,5	203	48,9	67,0	18,1
Észak-Magyarország	53,1	223	46,9	59,8	12,9
Észak-Alföld	55,6	219	47,2	62,6	15,4
Dél-Alföld	61,5	198	51,9	69,2	17,3

Forrás: Regional Innovation Scoreboard, 2025

A táblázat alapján a következő észrevételeket tehetjük:

- Budapest innovációs teljesítményértéke messze meghaladja a többi régióét. Még a 2. helyen lévő Pest vármegye értéke is 32,9 százalékponttal alacsonyabb. A legalacsonyabb észak-magyarországi értéknél pedig 46,4 százalékponttal magasabb a budapesti érték. Ez a rangsorban is tetten érhető. A 112. helyen lévő Budapest és a 223. helyen található Észak-Magyarország között 111 helynyi különbség van.
- Nyugat-Dunántúlon működik az egyik legnagyobb kutatás-fejlesztési támogatásban részesülő nagyvállalat, de ennek nincs érdemi hatása a régió innovációs teljesítményére. Nyugat-Dunántúlnál Budapest kivételével további 4 régió innovációs teljesítménye jobb. Ezzel kapcsolatban felvethető az innovációs támogatások hatékonyságának kérdése.

A táblázat adatai arra hívják fel a figyelmet, hogy tényleges teljesítményben és a teljesítmény javulás ütemében egyaránt jelentős regionális különbségek vannak, ami lerontja az ország egészének innovációs teljesítményét. Budapest egyébként egyedül van a mérsékelt innovátorok csoportjában, a többi 7 régió az utolsó, a „feltörekvők” országcsoportban található.

Összességében azt mondhatjuk, hogy az ország csupán a 22. helyre elegendő innovációs teljesítményének talán legfontosabb okát a regionális különbségekben találjuk. Ezek visszahúzzák az országos teljesítményt, és ezen Budapest jó adatai sem tudnak segíteni. A tanulmányban azt látjuk, hogy a jobb innovációs teljesítményt elérő országok esetén sokkal kisebbek a régiók közötti különbségek. Tekintettel arra, hogy az innovációs teljesítmény a versenyképesség legfontosabb meghatározója, a regionális innovációs teljesítménykülönbségek csökkentése a versenyképesség javításához is hozzájárulna.

Az IMD tanulmány és az EU Innovációs teljesítménytáblák is arra figyelmeztetnek, hogy nem elég a fizikai infrastruktúra erősítése. Ha ugyanis nincs elegendő tudás, képesség annak működtetéséhez, akkor az innováción és tudáson alapuló versenyképesség javítás esélyei gyengék. Erre mutat rá az EU digitális elemzése is. A gazdaság digitalizáltsági szintje növeli a termelékenységet, támogatja az innovációt és ezeken keresztül hozzájárul a versenyképesség javításához. Az EU digitális helyzetértékelése 2025. június 16-án jelent meg. (State of the Digital Decade 2025 report).

A tanulmány az EU átlagos teljesítménye alapján azt emeli ki, hogy bár az EU-s cél az, hogy 2030-ra a lakosság 80 százaléka rendelkezzen legalább alapvető digitális képességekkel, ez az érték 2023-ban még csak 56 százalék. Legjobban a hollandok (83 százalék) és a finnek (82 százalék) állnak, de a cseh érték sem rossz (69 százalék). A magyar érték 58,9 százalék, ami enyhén jobb, mint az EU átlag és a 15. pozíciót jelenti. További EU-s cél, hogy 2030-ra a munkavállalók 10 százaléka dolgozzék infokommunikációs területen. 2024-ben ez az érték még csak 5 százalék volt. A magyar érték 4,5 százalék, ezzel a 22. helyen vagyunk. Vezet Svédország 9 és Finnország 8 százalékos infokommunikációs foglalkoztatással. Fontos az is, hogy a cégek mennyire tartják fontosnak a munkavállalók digitális továbbképzését. Ez az arány 2024-ben az EU-ban átlagosan 22 százalék, a magyar érték 18,9 százalék, ami a 19. helyre elég. A mesterséges intelligenciát a cégek 13,5 százaléka használja, a magyar érték 7,4 százalék, ezzel a 24. helyre miénk.

Végül érdekes mutató az úgynevezett digitális intenzitási index, ami azt méri, hogy a cégek 12 digitális technológiából átlagosan hányat alkalmaznak. Ha csak 3-at, akkor nagyon alacsony, ha 4-6-ot, akkor alacsony, ha 7-9-et, akkor magas a digitális intenzitási index értéke. Az EU-ban ez az érték 26,4, Magyarországon 41,5 százalék. Ezzel az értékkel a 25. helyen vagyunk, csak Bulgáriánál és Görögországnál jobb az index értékünk 2024-ben. Jól állunk viszont az internetet használók csoportján belül a valamilyen állami digitális szolgáltatást használók arányában, főleg a fiatal, 16-24 éves korcsoport esetén. Ez az érték 73,2 százalék. Az országos átlag 57,5 százalék. A sokkal alacsonyabb országos érték oka, hogy az idősebb korosztály sokkal kevésbé veszi igénybe – még azok között is, akik egyénként rendszeresen használják az internetet – a digitális állami szolgáltatásokat. A 25-64 éves korcsoportban az érték már csak 57,7, és a 65-74 éves korcsoportban 40,5 százalék. Érdekes ezeket az adatokat a dánokéval összevetni. Esetükben alig van különbség a korosztályok között. A 16-24 éves internethasználók 76,5, a 25-64 éves korcsoportban 80,7.

Nézzük meg a magyar adatokat néhány konkrét mutatóra V4 összehasonlításban, bemutatva az EU-s átlagot is.

5. táblázat: Digitális jellemzők: V4-ek és EU-s átlag 2024

Digitális mutatók	Magyarország	Csehország	Lengyelország	Szlovákia	EU átlag
Alapvető digitális képességekkel rendelkezők aránya a lakosságból (%)	58,9*	69,1	44,3	51,3	55,6
Infokommunikációs foglalkoztatott az összes foglalkoztatott százalékában (%)	4,5	4,5	4,5	4,6	5,0
A munkavállalóknak digitális továbbképzést nyújtó vállalkozások aránya (%)	18,9	26,7	31,4	18,5	22,3
MI-t használó cégek aránya (%)	7,4	11,3	5,9	10,8	13,5
A cégek digitális intenzitási szintje					
• nagyon alacsony	41,5	28,1	30,0	35,8	-
• alacsony	34,6	37,1	36,8	35,5	-
• magas	19,7	27,5	27,3	23,8	-
• nagyon magas	4,2	7,3	5,9	4,9	-

*Forrás: Digitalisation in Europe – 2025 edition (*A digitális képességekkel kapcsolatos adatok 2023 éviiek)*

A táblázatban nagyon nagy eltéréseket elsősorban a mesterséges intelligencia használat elterjedtségénél látunk. Az alapvető digitális képességek esetén Csehország vezet. A cégek Csehországban és Lengyelországban képezik leginkább tovább digitális területeken a munkavállalóikat. A magyar adatok között a nagyon alacsony digitális intenzitású cégek magas aránya figyelemfelkeltő adat. Ez a tanulmány is arra figyelmeztet, hogy Magyarországon a problémák nem a „hardverek”, hanem a „szoftverek”, a tudás, a képesség és a tudásalkalmazás területén vannak. Ez visszafogó hatással van a gazdasági teljesítményre is. A digitális technológiák általánosabb alkalmazása fontos eszköz lehetne a versenyképesség javítása szempontjából is.

Ehhez azonban emelni kellene a képzettségi szintet minden korosztályban és regionálisan is. Általánossá kellene továbbá tenni a cégek szintjén a munkavállalók digitális továbbképzését, mert enélkül nem lesz emelhető a gazdaság digitális intenzitása.

Végül szóljunk néhány szót az EBRD friss májusi jelentéséről, amely átfogóan elemzi régióink gazdasági esélyeit. (Regional Economic Prospects. May 2025). A tanulmány elsősorban a növekedési esélyeket elemzi a belső okok keresése nélkül. A külső okokkal kapcsolatban megállapítja, hogy a növekedési kilátások romlását elsősorban a keresletcsökkenés és az importvámokkal kapcsolatos bizonytalanság okozza. De ront a helyzeten az elhúzódó háború is. A bank becslése szerint az átlagos amerikai importvám az EBRD régióban a 2024. évi 1,8 százalékról – változatlan exportszerkezetet feltételezve – 10,5 százalékra ugorhat. A legerőteljesebb hatás – elsősorban az erőteljes járműgyártási kitétség miatt – Magyarországot és Szlovákiát érheti. A helyzeten enyhíthetne a piaci- és termék-diverzifikáció, továbbá új piacok keresését is javasolja a tanulmány.

A négy tanulmány megállapításai sok mindenben egyeznek. Ezek a következőkben összegezhetők:

- a magyar gazdaság jelenlegi szerkezete – például a járműgyártás és a kapcsolódó tevékenységek (akkugyártás) nagy aránya – nehezíti a versenyképesség javítását;
- az innováció és a digitalizáció esetén egyaránt jól állunk infrastruktúrában, ami hiányzik, az az alkalmazást támogató tudás, és esetenként a bizalmi szint.

Nem elég tehát beruházni az infrastruktúrába, az eszközökbe, berendezésekbe: az egyéni és céges képességeket kell erőteljesebben fejleszteni. Azt, hogy a tudásba nem fektetünk be eleget, statisztikai adatok is igazolják. Magyarország nem áll jól a GDP arányos oktatási-képzési ráfordítások területén és éppen 2024-ben az egy főre jutó állami kutatás-fejlesztési ráfordítások is csökkentek. A 2025. július 29-i Eurostat jelentés (EU governments increased R&D allocations by 3% in 2024) szerint 2024-ben Magyarország a 25. helyen volt az egy főre jutó állami K+F támogatásokban. De továbbra is gondunk van a nyelvet jól beszélők alacsony arányával is, ami gátolja a tudásátvételt. Továbbá rosszul állunk az innováció szempontjából nagyon fontos tudások rendelkezésre állása tekintetében: 2023-ban például az úgynevezett STEM (természettudományok, matematika, számítástechnika, műszaki területek) területeken végzetek tekintetében a 22. helyen voltunk az EU-ban. Az innovációs teljesítménytábla rangsorban élenjáró országok, mint például Dánia, Finnország, Írország, a STEM végzetek arányában is vezetnek. De általában is rosszul állunk a felsőfokú végzettségűek arányát tekintve. A 25-34 éves korcsoportban nálunk ez az érték 2024-ben 32,3 százalék volt – ez a 25. helyre elég. (Csak Bulgáriát és Olaszországot előzzük meg). Azt gondolom, az adatok magukért beszélnek és mutatják a feladatokat is.

Világpolitika és Közgazdaságtan: Milyen következtetések adódnak ebből a gazdaságpolitika számára rövid, közép- és hosszú távon? Mely területet kellene fejleszteni a növekedés érdekében?

Csath Magdolna: A teendők teljes listáját egy elemző beszélgetés keretében nyilván nem lehet felsorolni. Ezért csak néhány – szerintem fontos – gondolatot vetnék fel.

- Először is el kellene végre szakadni attól a szemlélettől, hogy a versenyképesség javításához elég a GDP bármilyen áron való növelése. A GDP növekedés, ha rossz gazdasági szerkezetben történik, hosszabb távon árt a versenyképességnek.
- Ebből az is következik, hogy a versenyképesség nemcsak gazdasági kérdés. A versenyképesség javításához támogató társadalmi-politikai környezet, például erős bizalmi szint, tiszta versenyfeltételek, kiszámítható gazdasági szabályozás, alacsony korrupciós szint és hatékonyan működő állami intézményrendszer is szükséges. Ezeken a területeken érünk el azonban rendre gyenge pozíciókat a nemzetközi elemzésekben.
- A magyar gazdaság az EU-n belül élen van a tekintetben, hogy a cégek hány százaléka van külföldi tulajdonban. A hazai tulajdonú szektor megerősödése, ezen belül is a KKV szektor versenyképességének és termelékenységének javítása nélkül sem versenyképességben, sem innovációban nem lehet előbbre lépni. Ez azt igényelné, hogy a gazdaságpolitika gondolja át újra beruházásösztönző és kutatás-fejlesztés támogató politikáját, és a külföldi tőke előnyben részesítése helyett érdemben segítse a magyar KKV szektor feljebb kerülését az értékteremtő láncon.
- Kulcskérdés a fizikai beruházások erőteljes finanszírozása mellett a tudásszektor megerősítése, az oktatási színvonal emelése, a tanárok digitális továbbképzésének támogatása, az egy főre jutó K+F finanszírozásnál legalább az EU-s átlagszint elérése.

Végére hagytam talán a legfontosabbat. Magyarországnak vannak történelmileg kialakult gyenge és erős pontjai. Az erős pontok között szerepelt sokáig például a mezőgazdasági-élelmiszeripari vertikum, de a gyógyszeripar és az infokommunikáció is. Magyarországon az utóbbi időben gyengültek ezek a korábbi erősségek, és nem épülnek ki új erős pontok. Gyenge például a mezőgazdaság és az élelmiszeripar termelékenysége. A gyógyszeripar termelékenysége az egyik legmagasabb, de ez is messze elmarad a fejlett országok szintjétől. Korunkban megfigyelhető a nagy hozzáadott értéket előállító szolgáltatási ágazatok előretörése is. Nálunk azonban a szolgáltatási szektor sokkal kisebb arányt képvisel a GDP termelésben, mint a fejlett gazdaságú országokban. Ausztriában például a szolgáltatószektor aránya 73 százalék volt 2024-ben, nálunk csupán 69,4 százalék. Az ipar aránya Ausztriában 19,1, nálunk 21,8 százalék.

A magyar gazdaság erősen ipar- és nagyvállalat orientált. Ez nehezíti a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodást. Erre utalt az IMD, amikor arra figyelmeztetett, hogy a magyar gazdaság válságokkal szembeni ellenállóképessége gyenge.

A feladat ezért először is egy objektív helyzetértékelés és jövőkép alkotás kellene, hogy legyen, figyelembe véve a világban zajló gazdasági-technológiai és geopolitikai változásokat. Erre építve a tudás- és innovációalapú gazdaságra való átmenetet biztosító szerkezetkorszerűsítési és az ezt lehetővé tevő humán beruházásokat hangsúlyozó stratégiai lépéssorozat kidolgozására lenne szükség. Olyanra, amellyel kapcsolatban társadalmi egyetértés teremthető, így azt az üzleti szféra, az oktató-kutató szervezetek és a társadalom egésze is el tudja fogadni.

Világpolitika és Közgazdaságtan: Mit üzennek ezek a jelentések a vállalatok munkáját segítő civil szervezetek (kamarák, szövetségek stb.) számára? Hogyan tudják ezek segíteni a versenyképesség javulását?

Csath Magdolna: A kamaráknak ebben a folyamatban jelentős szerepet kellene kapniuk. Egyrészt be tudnák csatornázni az üzleti világ meglátásait, javaslatait, de nemzetközi kapcsolatrendszerükre támaszkodva jó megoldásokkal, követhető példákkal is szolgálhatnak. Kiemelt szerepet kellene továbbá játszaniuk:

- a regionális fejlettségi különbségek (új értékteremtő képesség, innováció, lokális versenyképesség) csökkentését segítő megoldások, javaslatok megfogalmazásával, életből hozott példák, esettanulmányok bemutatásával,
- a cégek menedzsment-, szervezési-, innovációs-képességeinek javításával, ezt segítő oktatási programok szervezésével és
- a cégek közötti kapcsolatok kiépítésének ösztönzésével, támogatásával, az innovációs ökoszisztémák, a nyitott innovációs rendszerek kialakításában való kezdeményező szerepvállalással.

Köszönöm a beszélgetést!
Trautmann László